

Utbildningssektionen
Åsa Ernestam

Utbildningsdepartementet
10333 STOCKHOLM

Ökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål (SOU 2016:12)

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL):

- tillstyrker förslagen som innebär att modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål får överlämnas på entreprenad till en kommun, ett landsting eller en enskild fysisk eller juridisk person
- tillstyrker alla föreslagna ändringar i skollagen som möjliggör för en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman att överlämna undervisning på entreprenad mellan huvudmän
- tillstyrker förslaget att den myndighetsutövning som hör till lärares undervisningsuppgift även ska få överlämnas i samband med entreprenad
- tillstyrker förslaget att fjärrundervisning på entreprenad i modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål ska tillåtas mellan huvudmän
- anser att huvudmän, i likhet med när det gäller närundervisning på entreprenad, även bör ges möjlighet att överlämna fjärrundervisning på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person
- tillstyrker förslaget att en bestämmelse införs som ger kommuner och landsting som skolhuvudmän befogenhet att utföra utbildning på entreprenad åt andra utan hinder av lokaliseringsprincipen
- anser att fjärrundervisning på entreprenad bör tillåtas inom alla de ämnen och kurser i grundskolan, gymnasieskolan och motsvarande skolformer där skolhuvudmannen finner det möjligt och lämpligt samt där behov finns.

Förslag för modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål

SKL har länge drivit på för att skollagen ska ändras så att skolhuvudmän ska få ökade möjligheter att samarbeta med varandra genom undervisning entreprenad. Det gäller både närundervisning (undervisning av lärare på samma plats som eleverna) och

Ert dnr:

fjärrundervisning. I dagsläget är skollagens krav på huvudmännen inte alltid möjliga att uppfylla med de rekryteringsutmaningar som råder. Samtidigt har de juridiska möjligheterna att lösa problemen saknats. Att alla nyanlända elever inte har erbjudits studiehandledning på sitt modersmål då kommunerna inte lyckats rekrytera studiehandledare har ofta resulterat i kritik från Skolinspektionen. Även de kommuner som i strid med skollagen har valt att ge eleverna studiehandledning på modersmål som fjärrundervisning på entreprenad har kritiserats för detta. Fjärrundervisning i modersmålsundervisning och som studiehandledning på modersmål är i dagsläget tillåtet inom den egna organisationen, men inte på entreprenad. Att öka möjligheterna för undervisning på entreprenad är ett viktigt steg för att skolhuvudmännen ska kunna tillgodose skollagens krav.

I dagsläget får endast enskilda huvudmän överlämna modersmålsundervisning på entreprenad, dock inte studiehandledning. Enskilda huvudmän får då enbart överlämna undervisningen till en enskild fysisk eller juridisk person, men aldrig till en kommun. I praktiken är det ändå vanligt att kommuner erbjuder elever på fristående skolor modersmålsundervisning om skolan finns i den egna kommunen. Kommuners möjligheter att överlämna undervisning till varandra hindras idag av såväl skollagen som lokaliseringsprincipen i kommunallagen.

Mot bakgrund av ovanstående tillstyrker SKL förslagen som innebär att modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål får överlämnas på entreprenad till en kommun, ett landsting eller en enskild fysisk eller juridisk person.

SKL ställer sig också bakom alla föreslagna konsekvensändringar i skollagen som möjliggör att en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman får överlämna undervisning på entreprenad mellan huvudmän. Vi tillstyrker också förslaget att den myndighetsutövning som hör till lärares undervisningsuppgift även ska få överlämnas i samband med entreprenad.

SKL tillstyrker förslaget att fjärrundervisning på entreprenad i modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål ska tillåtas mellan huvudmän. Vi anser dock att huvudmännen även, i likhet med när det gäller närundervisning på entreprenad, bör ges möjlighet att överlämna fjärrundervisning på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person. Vi ser ingen anledning att göra skillnad juridiskt när det gäller skolhuvudmännens möjligheter att överlämna närundervisning respektive fjärrundervisning på entreprenad.

Vissa rättsliga aspekter för offentliga huvudmän

SKL tillstyrker förslaget att en bestämmelse ska införas som ger kommuner och landsting som skolhuvudmän befogenhet att utföra utbildning på entreprenad åt andra utan hinder av lokaliseringsprincipen.

Ert dnr:

Förslag för svenska som andraspråk

Utredningen hade till uppdrag att bedöma om ämnet svenska som andraspråk skulle tillåtas som fjärrundervisning på entreprenad. Utredningen valde att skjuta fram sitt ställningstagande i denna fråga, bland annat på grund av den korta tid som fanns till förfogande fram till delbetänkandet. SKL hade dock föredragit att utredningen redan nu hade lämnat ett förslag som inneburit att öppna möjligheter till fjärrundervisning på entreprenad även inom ämnet svenska som andraspråk.

SKL anser att fjärrundervisning på entreprenad bör tillåtas inom alla ämnen och kurser i grundskolan, gymnasieskolan och motsvarande skolformer där skolhuvudmannen finner det möjligt och lämpligt samt där behov finns. De juridiska möjligheterna bör finnas oberoende av hur tillgången till lärarkompetenser ser ut. SKL anser att skolhuvudmannens bedömning i kombination med utbud och efterfrågan samt elevernas rätt till undervisning av god kvalitet bör vara styrande när det gäller såväl närundervisning som fjärrundervisning på entreprenad.

Utredningen framhåller möjligheten att redan idag använda IKT som ett komplement till övriga undervisning genom att en lärare tar hjälp av en annan (behörig) lärare som undervisar på ett sätt som liknar fjärrundervisning. Detta är tillåtet om fjärrundervisningsläraren finns inom den egna organisationen och det finns en ordinarie lärare som har huvudansvaret för undervisningen. SKL anser emellertid att denna lösning bör bli möjlig även när läraren som undervisar via IKT inte finns anställd inom den egna skolorganisationen. Huvudmän som inte har lyckats rekrytera lärare i alla ämnen behöver ytterligare möjligheter för att kunna erbjuda eleverna undervisning av behöriga lärare.

Konsekvenser av förslagen

Utredningens förslag innebär inte några ytterligare skyldigheter för skolhuvudmännen utan enbart möjligheter. SKL ser positivt på att möjligheterna till när- och fjärrundervisning på entreprenad ökar samtidigt som detta inte innebär några ökade skyldigheter. SKL anser att det är lämpligt att det är skolhuvudmannen som får avgöra om möjligheterna till entreprenad och fjärrundervisning ska användas.

Ikraftträdande

SKL tillstyrker förslaget att de nya bestämmelserna som ger skolhuvudmännen ökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål ska träda i kraft den 1 augusti 2016.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande